

BOSNA V POZNEM SREDNJEM VEKU (od 12. – 15. stol., dinastija Kotromanićev)

POLITIČEN RAZVOJ V 12. STOL.:

12. stol. – Položaj Bosne se je spremenil. Bosanski ban **BORIĆ** je v 12. stol. skupaj z Ogrsko in Hrvaško napadel Bizanc, a je bil napad neuspešen, zato je **Bosna za kratek čas padla pod Bizanc**. Za časa bizantinske oblasti se je v Bosni pojavil ban **KULIN**. Kulin je izdal **listino (Kulinova listina)** s katero so bili urejeni odnosi med Dubrovnikom in Bosno. S tem se je razvila **trgovina med Bosno in Dubrovnikom**.

Konec 12. stol. se je v Bosni začelo širiti **bogomilstvo**, kar je bil povod za križarske vojne proti Bosni.

BOSENSKA CERKEV – BOGOMILSTVO:

Vsiljevanje vere iz tujine je v Bosni privedlo do upora proti katoliški cerkvi. Posledica je bila **ustanovitev posebne bosanske cerkve**, ki se je ohranila do propada bosanske države. **Bogomilstvo** – po duhovniku **Bogomilu**, ki je deloval na območju bolgarske države ter Makedonije v 7. stol. Vera je **dualistična – značilen je dualističen pogled na svet**. Po dualističnem videnju obstajata **dobro (bog) in zlo (ukleščeno v hudiča)**, ki sta enakovredna, zato se je **treba boriti proti zlu**. Zlo je vse kar nas obdaja, zato je treba to zaničevati. Svet so videli kot **zlo**, ki ga je ustvaril hudič. **Odklanjali so krščanske simbole in obrede. Bogomili tako izenačujejo videnje dobrega in zla**, zato se je to preganjalo ter **preselilo v Bosno**.

POLITIČEN RAZVOJ OD 13. DO SREDINE 15. STOL.:

V **13. stol.** se je krepilo **bogomilstvo** in **položaj fevdalcev**.

Ban MATEJ NINOSLAV (1232-1249) – okrepil je **trgovske zveze z Dubrovnikom**. V **bojih proti Ogrski** je plemstvo dobivalo moč, saj jim je Ninoslav podeljeval fevde. Pod ogrskimi napadi je moral Ninoslav katoliški cerkvi priznati vse pravice, a se je **bosanska cerkev še naprej razvijala. Ninoslav se je uklonil papežu**.

Po Ninoslavovi smrti je **ogrski kralj Bela IV.** uspel zatreti upor v Bosni ter **ustvaril nadvlado**. Pod neposredno kontrolo ogrskega kralja je zavladal **ban PRIJEZDA I., začetnik dinastije Kotromanićev**.

Ban PRIJEZDA I. (1254-1287) – **Začetnik dinastije Kotromanićev**, vladal pod ogrsko nadvlado. Bosna je v času **ogrske nadvlade** nazadovala, slabela pa je tudi trgovina.

Zaradi dinastičnih bojev na ogrskem pa so se močno okrepili **veliki fevdalci v Dalmaciji in na Hrvaškem**. Eni od teh so bili **Bribirski knezi Šubići**, ki so svojo oblast razširili tudi na Bosno. Ban hrvaške in **gospodar Bosne** je postal **PAVLE BRIBIRSKI, upravo nad Bosno** pa je dobil njegov brat **MLADEN I. Mladen I.** pa je v bojih padel, nasledil ga je Pavlov sin **MLADEN II.** Ta pa je bil poražen v bojih proti hrvaškemu plemstvu, **zato je ponovno prišla na oblast prejšnja dinastija Kotromanićev**.

Ban STJEPAN II. KOTROMANIĆ (1322-1353) – Pod zaščito Ogrske je **uredil notranje razmere v Bosni**. Sodelovati je začel s plemstvom, povečal se je vpliv bosanske cerkve. **Fevdalizem je dobil končno podobo**. Stjepan je začel **širiti teritorij Bosne**.

Ban TVRTKO I. KOTROMANOVIĆ (1353-1391) – Nadaljeval je z širjenjem Bosne do **Jadranskega morja in Dubrovnika**, kar je oživilo trgovino. Bosna je vzpostavila **trgovske stike z primorskimi mesti in Benetkami**. Okrepilo se je tudi **rudarstvo**. Razvoj trgovine in rudarstva je povzročil spremembe tudi v družbeni strukturi. **Krepilo se tudi blagovno-denarno gospodarstvo**. V 14. stol. je krožil beneški, ogrski, srbski ter dubrovniški denar. **Kovati se začne tudi bosanski denar.**

Pod Tvrtkom I. je Bosna dosegla največji obseg. Postala je vodilna država na Balkanu. Ban je utrdil centralno oblast in zlomil odpor fevdalcev.

Bosno pa si je skušal podrediti **ogrski kralj Ludvik I. Anžuvinec**, a ga je **Tvrtko premagal**. Tvrtku pa se je uprlo plemstvo, ki si ga je želel podrediti. Plemstvo ga je pregnalo, na njegovo mesto pa postavilo **brata Vuka**. Tvrtko pa se je **pomiril z ogrskim kraljem in z bratom**. Kljub temu, da je Tvrtko **okrepil centralno oblast**, si ni mogel povsem podrediti upornega plemstva.

Skupaj s **srbskim knezom Lazarjem** sta si celo razdelil srbsko ozemlje. **1377 se je Tvrtko okronal za kralja Srbov in Bosne**. Bosna se je osvobodila ogrskega pritiska, Tvrtko pa si je l. 1390 prisvojil tudi **dalmatinska mesta** ter si nadel naziv **kralja Raške, Bosne, Dalmacije, Hrvaške in Primorja**. Tvrtko je premagal tudi **Turke**, ki so v tem času začeli vdirati.

Po Tvrtkovi smrti pa plemstvo (zaradi uporov) ni hotelo za naslednika njegovega sina, temveč so za kralja razglasili starega člana dinastije, **STJEPANA DABIŠO**. Plemstvo je počasi pridobivalo na moči, ter uvedlo običaj, **da vladar ne more o ničem odločati brez plemstva**.

Zaradi notranje slabosti, pa je Bosno ponovno zasedla Ogrska pod **kraljem Sigismundom**. Vladarjeva oblast v Bosni je s tem skoraj povsem izginila. **Vedno bolj pa so se odlikovale močne plemiške rodbine – Hrvatinići, Kosaći in Pavlovići**, ki so želeli prevzeti oblast nad Bosno.

Ponovno pa začnejo vdirati Turki.